છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

પહેલી ચોપડીનો

ડિક્ટેશન શિક્ષક ભાગ ૧.

પહેલા ધોરણનો

'મુખ ગણિત શિક્ષક'

... આના

... સ્વાધીન

કિંમત ૦-૨-૬

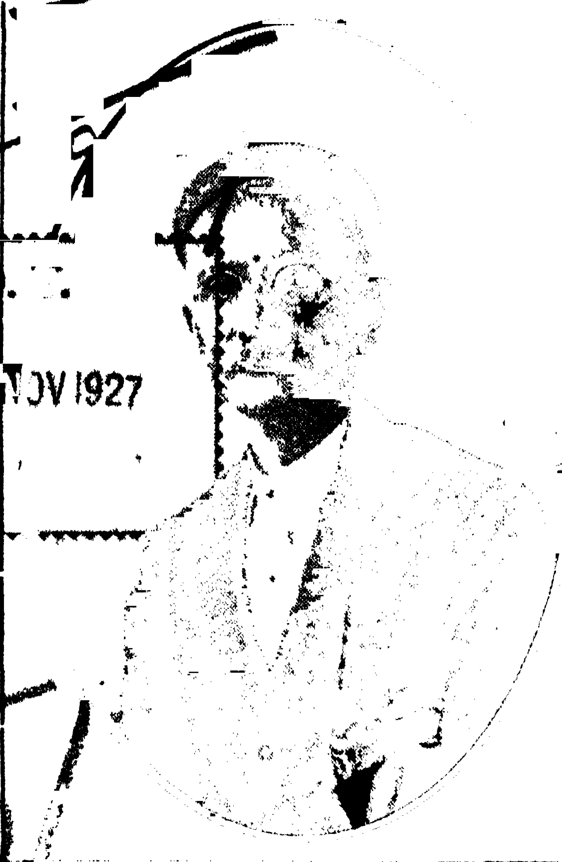
પોસ્ટેજ જુદું

અક્ટોબર

સને ૧૯૨૭

પહેલી ચોપડીના

અર્થ અઢી આના.

...નલાલ મોતીરામ શાહ.

'મુખગણિત ...ક્ષક' વગેરેના કર્તા—શાહપોર—સુરત.

બીજા ધોરણની સૃષ્ટિજ્ઞાનની પ્રશ્નોત્તરમાળા ત્રણ આના.

Surat.

—: પહેલી ચોપડીનો :—

ડિકટેશન શિક્ષક

—: ભાગ ૧ :—

રચનાર:—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

"મુખગણિત શિક્ષક" વગેરેના કર્તા

રચનારનું ઠેકાણું:—શાહપોર, સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા:—છગનલાલ મોતીરામ શાહ,

પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર—સુરત.

મુદ્રક:—નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકમ.

મુદ્રણાલય:—"શંકર" પ્રી. પ્રેસ. ચૌટાના પુલ પર ટાંકી પાસે—સુરત.

સુધારેલી વધારેલી આવૃત્તિ ૧૨ મી

સંવત ૧૯૮૩] [તા. ૨૭-૧૦-૨૭.

કિંમત અરધી આના (પોસ્ટેજ જુદું)

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

—: પહેલી ચોપડીના :—

"ડિકટેશન શિક્ષક."

પાઠવાર અઘરા શબ્દો.

પાઠ ૧	પહેલાં	દીવા	બાળક	સોમવાર
દિવાળી	કેટલાક	મૂકે	બહુ	કેડે
અક્ષર	લીંપેગુંપે	સારૂં	હરખાય	મંગળ
ઊઠયાં	ખડી	જમવાનું	પાઠ ૨	બુધવાર
નિશાળમાં	ચુના	લુગડાં	ત્રીજો	ગુરુવાર
સઘળાં	ધોળે	ઘરેણાં	છેલ્લો	બેસાડે
છોકરાં	સેવ	ઘાલે	વિષે	મુસલમાન
થોડેક	પાપડ	દારૂખાનું	સવારથી	જુમેરાત
જોડી	સંજોરી	ફોડે	સુધી	શુક્રવાર
આગળ	ઘુઘરા	ગીત	ગણાય	શનિવાર
વળી	તેટલા	બધાં	રવિવાર	સાતમો
ઘણુ	આંગણામાં	દિવસમાં	રવિ	સાત
વરસમાં	સાથીઆ	ફટાકડા	સુરજ	અઠવાડીઉં
દહાડા	પૂરે	ફડફડ	સાહેબ	ચોથો
ભેગી	બારણે	ફૂટે	દેવળમાં	છઠ્ઠો

પાંચમો

પાઠ ૩

નિશાળ
રહ્યો
ફરતી
દરવાજા
પાટીઉં
ચંચળ
બતાવ્યું
ફૂલઝાડ
ચંપેલીની
વેલ
ગુલાબના
છોડ
કસરત
બધાંને
વાજટા
ગમત
ઘંટ
વગાડવાને
મોગરી
અંદર
અહીં
મહેતાજી
પાટીઆની
સીસી
નકશા
નકશો
ચિત્રો
ટાંગેલાં
કાઢેલાં
ખુણામાં
ઘોડી
લખોટાનું
ચોકઠું
કબાટ
ચોપડીઓ
ઘોડા
કુતરા
કેળું
દાડમ
માટીનાં
બનાવેલા
નહિ
મઝાની

પાઠ ૪

નિશાળીઆ
શિખામણ
ઇશ્વર
જ્ઞાન
નિત્ય
પરોઢીએ
ઊઠીને
દાતણ
નાહ્યા
પાઠ
કહ્યું
ગુરુને
મળશે
જ્ઞાન
જુઠું
આળસ
અંગ
સંગ
ચોડી
ચિત્ત
શિક્ષા
નહિ
નીસરી
પાંસરૂં

પાઠ ૫

લુગડાં
લાગ્યા
પહેરેલાં
છોટુ
થઇશ
ટોપી
ધોતલી
અંગરખી
મંગાવી
મનુ
જોડીઓ
નહિ
દરજીને
બોલાવીશ
કરાવીશ
સાંજે
બજારમાં
લેંઘી
સુરવાલ
ફળીઆના
કોટ
દેખાય
મણી
સાંભળીને

ઘાઘરી	ફોક્ષા	દીલમાં	દસમું	પાઠ ૮
ઓઢણી	ખસ	નાથ	બેસશે	સગાં
બદન	ધોવડાવવાં	પાઠ ૭	વારૂ	વહુ
પાઠ ૬	ધોનાર	વરસગાંઠ	કયારે	ભત્રીજો
ચોકખાઇ	ધોઈ	ભાગ્યો	બારમું	થાઉં
ચોકખા	ચોળવું	કર્યો	કંસાર	ભાણેજ
કાસમ	ડાઘા	કયારે	ભાણો	કહેવાઉં
કપડાં	વાડા	આપ્યા	બોલાવ્યાં	ફુઓ
પહેરણ	આંગણામાં	અડાઢયો	મંડયો	માસી
ધૂળમાં	ગંદવાડ	જગુભાઇ	ભાત	માસો
રમ્યો	ગંદી	ઊઠીને	કઢી	પીતરાઈ
જોઉં	માંદા	ઝટ	અડાડયો	મોસાળ
નાહું	વિષે	આઠમું	સૌ	મસિઆઈ
ડીલ	કવિતા	બેઠું	ધોઇ	ફોઇઆત
ચોળીને	શીખવું	પૂછયું.	ઊઠયાં	સાળીઓ
નાહતો	ઓટલો	કહ્યું	પાન	સાવકાં
ગંદી	ચોકખું	સાંભળી	સોપારીનાં	દૂધભાઇ
ગંદાં	સૌ	બોલ્યા	બીડાં	જમાઈ
અડાય	મુખડું	મહીના	આપ્યાં	સાસુ

સસરો
વેવાઈ
વેવાણ

પાઠ ૯

વિષે
કવિતા
બહુ
હરખાઉં
જાઉં
ચાંપે
સાથ
સીડે
બાથ
ધવરાવે
ખોળા
પંપાળીને
દુખડા
પંખી
કલ્લોલ
સંભાળ
જાત
ગભરાતી
ખૂશ
ઉંઘાડવાને
માંદા
ઓસડ
પેટ
સૌથી
હેત

પાઠ ૧૦

ત્યાં
બોલ્યો
પ્રમાણે
સોરાબજી
ઓરડામાં
કહ્યું
બોલાવ્યો
આવ્યો
ભણાવી
રહ્યા
બારણા
પૂછે
ઉતર્યાં
અહીં
ગાદી
બધું
લીધું
જોયું
માંડયું
વખાણ
કર્યાં
કહ્યું
કહેવાશો

પાઠ ૧૧

ઉજાણી
પીરસ્યાં
બબ્બે
મઠુભાઇ
કનુભાઇ
ક્યાં
આશોપાલવ
ઝાડ
શંભુભાઇ
લઇશું
વિના
પૌંઆ
ધાણી
વધારેલાં
મીઠાં
લીંબુ
દરાખ
નારંગી
ખારેકી
દળનો
લાડુએ
શેરડી
બેસીશું
શેતરંજી
પાંદડાં
કુલડીઓ
પાથરણું
આવ્યું
સીધી
બેસાડયાં
થાળી
વાડકો
ચટણીની
મૂકયાં
વાડકામાં
માંડયું
તૈયાર
ધોઇ
નાખ્યા
ખૂબ
મઝા

પાઠ ૧૨	સઢવાળો	પાઠ ૧૪	માધુ	સોળ
હોડીની	પૂછીશ	પાળ	કીડીઓ	પડયા
એકઠા	સુંદર	પથરે	ઢૂંઢે	કહ્યું
જોઇશું	પાઠ ૧૩	ફેંકાફેંકી	દુઃખ	યાદ
તળાવના	મળ્યો	ધડાધડ	ચીનુભાઇ	ભૂલીજ
જુઓ	મઝાનો	માર્યાં	શકતી	ગજા
વાદળી	ખંડ	ડાહ્યો	તળેથી	ઉપરાંત
દોરી	ઇનામમાં	ઊઠયો.	નીકળવાને	પાઠ ૧૬
ખેંચે	કાંચળી	દેડકો	ઈજા	એનઘેન
દોડે	કરાવીશ	પ્રાણીઓને	આપણે	ડાહીનો
ધીરૂની	માણેક	બંધ	ઢોર	ઘોડો
રામુની	મળ્યું	સંભાળીને	સંભાળ	નક્કી
પછાડી	રડયા	દુઃખ	તેટલું	છુટ્ટો
જગુની	વિના	નુકસાન	વખતસર	છૂટયો
સરત	મોકલશો	હાણ	સાફ	કઈ
ઉમેદની	પરીક્ષામાં	પાઠ ૧૫	નીરવાનું	વારૂ
નબળી	રડાવશો	પ્રાણી	જાણ્યું	દાવ
જણાશે	નહિ	દયા	સૌને	જણ
જીત્યો	માસી	ખીજ્યા	બળદને	થાઉં

ખોળામાં	રહ્યો	વખાણ્યો	સીમમાં	લાગ્યું
માથું	મૂકનારને	ઊઠ્યો	બકરાં	ગભરાઈને
મૂકીને	ઓળખ	મંડ્યો	દહાડો	માણસોએ
બંધ	શંકર	પાઘડી	અમથી	નાખ્યાં
વાંસા	શાબાશ	દીઠી	બૂમો	તેટલાંજ
આંગળી	ઉતારી	મૂક્યો	આવ્યા	સાંભળી
મૂકવા	દીધો	કાપ્યાની	ધાજો	ખેડુત
તૈયાર	પાઠ ૧૭	નીકળ્યા	એટલામાં	બગાડ
પૂછ	ચપ્પુ	પૂછ્યું	આસપાસ	કર્યો
સમજ્યો	ગમ્યો	સૌએ	ખેતરવાળા	કહ્યું
નહિ	આણ્યો	સાંભળીને	દોડી	જુઠું
પૂછું	પૂછ્યું	ખોટું	જોયું	છેતર્યા
મૂકી	દેશાઈ	કર્યું	પૂછ્યું	નુકસાન
હોશિયાર	લલ્લુ	સાચાબોલું	કયાં	યાદ
સેળભેળ	ગાળો	પાઠ ૧૮	ત્યારે	સપડાય
સંતાવા	જુઠું	વાઘ	હસવા	જુઠાણું
છુટશે	ઘણું	મશ્કરી	બાપડા	જલદી
અડશો	હેત	પસ્તાય	શરમાઈ	જુઠો
છોડી	દહાડો	બચ્ચાં	ખોટું	

પાઠ ૧૯	બચશો	ભિખારી	પ્રભુ	શિકાર
શિઆળ	ખુશીથી	અહીં	વીસરૂં	બચ્ચું
દેડકાં	રહીશું	ક્યાં	અગણિત	રૂપાળું
જુક્તિ	અહીંથી	લુગડાં	કર્યાં	દોડાવી
તળાવમાં	જવાશે	આંધળો	ઉજાસને	મૂકયો
મૂકી	વારાફરતી	ખાઉં	ઉપયોગી	પકડયું
માંડયું	મોંમાં	મળ્યું	દામ	ઉપાડી
પૂછવા	ઘાલીને	રસ્તેથી	વરસાદેથી	માંડયું
અલ્યા	ત્યાં	અપંગ	ભેંસને	દીધું
દુઃખ	કબુલ	ચાલ્યા	દૂધ	એકદમ
કહ્યું	દૂર	ગજવામાં	દહીં	છલંગ
દયા	પ્રમાણે	પૈસા	સૌ	રાત્રે
સગાં	રસ્તામાં	સેવ	ઠામ	દેવતાઈ
વહાલાંએ	પાઠ ૨૦	દુકાનેથી	ફૂલ	પુરુષને
વિચાર	દુઃખ	પાઠ ૨૧	બનાવ્યાં	ગરીબડી
સાંભળતાંજ	જાણનાર	ઇશ્વરનું	પાઠ ૨૨	દયા
ઊઠયાં	અન્ન	વિદ્યા	સરદાર	પરમેશ્વર
નહિ	ભૂખ્યા	ચંદ્ર	સ્વપ્નું	બન્યા
બાંધ્યું	કનુ	કદી	જંગલમાં	દેશનો

પાઠ ૨૩	નીકળતા	નાખતો	લુલાં	પાઠ ૨૬
રૂપાળું	પૂછયું	છૂંદી	આંધળાં	ચતુરાઈ
ઉંદરડી	હંમેશાં	ફેણ	દીકરો	તરસ
રસોડાના	પૂછીને	છોલાઇ	સાંભળ	વાડામાં
ભંડારીઆમાં	પાઠ ૨૪	નીકળ્યું	તીર્થ	કુજો
રોટલી	કીડી	પહોંચી	કાવડ	થોડું
ભાડુ	નદીના	વાગેલે	દુઃખ	કાગડો
ભોંય	કાંઠા	ઠેકાણે	મનસુબો	બેઠો
ખૂશ	પીપળાનું	વળગીને	તૈયાર	ચાંચ
આણ્યું	પોલમાં	ચટકા	બેસાડયાં	ઘાલતો
બિલાડી	ઝેરી	દીધા	પિતા	ફાંફાં
મૂકેલી	રસ્તા	પછાડી	ખાંધે	માર્યાં
મઝાની	પંખી	પછાડા	સૌને	બાજુએ
મઝાનું	બેસતું	ઝાઝી	અચરજ	પહોંચે
મણા	ફુંફાડા	લીધો	સંતાપ	જોયું
ઉંદરીઉં	ઉડાડી	પ્રાણજ	સઘળાં	ઉંડું
ભોગજોગે	મૂકતો	પાઠ ૨૫	આશિષ	જણાયું
પેઠી	ઉંદર	સેવા	પ્રભુએ	વિચાર
દુઃખનો	દેડકાં	ઘરડાં	લહેર	લાગ્યો

એટલામાં	ધીરજ	સાંભળી	દહાડીઆને	દીધાં
ઉપાય	કઠણુ	મલકાવી	આપણે	ત્રીજે
સૂઝી	જલદી	કાળુનેએ	ભાણુ	ગાડું
આવ્યો	મુકાય	બાથમાં	બૂડે	વાવ્યા
કેટલાક	સૌ	લીધાં	પુરૂં	પાથરા
કાંકરા	પાઠ ૨૭	બચ્ચીઓ	બધાંએ	ભર્યા
માંડચા	કાપણી	ભાથું	દાતરડાં	માડચું
નાખતો	પટેલ	ઉનો	હાથમાં	દેખાવ
આવ્યું	થાકીને	રોટલો	ચાસ	ખળી
ત્યારે	મહેનત	દાદીમાએ	ત્રણત્રણ	આગળ
બોળી	ઘઉં	થોડું	ચચ્ચાર	પહોંચ્યા
પહોંચી	દહાડો	માખણ	આથમે	હસતાં
તેટલું	આથમતા	આપ્યું	પાઠ ૨૮	ઉતાર્યાં
પીધું	વઢાઇ	મરચાં	ઘઉંનો	ભોર
મટાડી	દિવાળી	આદુ	પાથરાને	ખળીમાં
ચાલ્યો	દાદાજી	ચટણી	દહાડા	ઠાલવ્યો
બધું	વઢાશે	વંતાકનું	ખેતરમાં	કેટલેક
છુપાઇને	મદદ	શાક	તડકે	કાઢવા
બોલ્યો	સાદ	ભૂખ્યા	સુકાવા	સૌ

બળદના	પાઠ ૨૯	વાળુ	ચંદ્રમા	ઝાંખો
હાલરાને	કાપણી	ઈશ્વરનું	ત્યાંસુધી	કામઠા
પગર	ઉમંગે	પાઠ ૩૦	નીકળ્યા	પાતળો
ફેરવતી	વાદળીઓ	દીસે	બોલ્યો	વળેલો
પટલાણી	સદાય	તૈયાર	દહાડો	ત્યાર પછી
કેટલાક	ઉભરાયો	ડુંડાંમાં	સાંજે	છેવટે
ઉપણીને	સુંદર	છુટું	મેદાનમાં	થાળી
કુંવળ	ફાલ	ગોળ	નીકળ્યા	ઊગે
ઢગલા	લણીએ	સરસ	ઉતરી	ત્રીજે
છેવટે	ખંત	પિલાય	બોલ્યો	અંધારી
ખેતરમાં	ધરીને	છુટા	વિષે	પેઠે
ખળીમાં	વાંકું	ટોપલામાં	બોલું	ઝગઝગે
ઉજાણી	દાતરડું	ડુંસા	થાળી	વધારે
ખૂશ	ડુંડાં	ઊડી	જેવડો	દેખાતા
કારભાર	ઢગલો	કોથળાઓ	ગોળ	જુઓ
માતાજ	હૈયે	હાથોહાથ	ઊગે	વાદળાં
ડાહી	લણણી	પાઠ ૩૧	ત્યાંસુધી	ચઢી
હોંસીલી	સર્વે	આકાશની	દેખાય	પાઠ૩૨-૧
છોડ	મૂકો	સહેલ	અજવાળું	વરસાદ

બેસાડ્યાં
આવ્યાં
લાગ્યાં
મનુ
એટલા
વાદળાં
ઢંકાઇ
મોઢાં
જોઇતાં
રમવાનું
સાંભળી
ઝાડપાલો
છોડવા
દહાડા
ભોંયમાં
નીકળાતું
ભૂખે
હમણા
તળાવ
દરીઆમાં
થોડોક
ખેંચી
રથમાં
જોડેલા
ખેંચનાર

પાઠ ૩૨-૨

થોભ્યાં
રહ્યાં
ચોકખી
રથમાં
મઝા
ગામડાં
ઝાડો
મઝા
છોડી
અહીં
પડ્યું
એટલું
માંડ્યા
ખોદતું
ચાલ્યું
કાદવ
ખેંચી
બિચારા
પછડાતા
તણાઇ
છેવટે
તળાવ
નદીમાં
ત્યાં
તૈયાર
બંધ
દોડી
ઘેબરીઓ
રોટલી
કારેલાનું
નેવલે
નઠારી
દેડકે
તાણી

પાઠ ૩૩

ઢેફું
પત્થર
રેતી
પ્યાલું
નીતર્યું
રસ્તા
ઘસીએ
ભુકો
મટોડી
ડહોળું
ઠરે
ઘસડી
નદી
તળાવમાં
કાદવ
મટોડી
સુકાય
કઠણ
ધારવાળા
પથરાના
કકડા
ઘસાઈ
કાંકરી
ગોળ
ઝીણી
બાંધવાની
રસ્તા
સાહી
ચૂસી

પાઠ ૩૪

માટી
ભઠ્ઠી
સીંચ્યાં
નાખ્યું

ઇંટવાડો	લીધી	ઝીણા	ધમણ	પૂછયું
અહીં	કર્યો	વાડકીમાં	ચલાવતા	તેમણે
કેટલાંક	ગજવામાંથી	વાડકી	બેઠો	કહ્યું
માણસો	ચપ્પુ	સુકવીને	સળીઓ	લોઢાનો
ભોંયમાંથી	કર્યાં	ભઠ્ઠીમાં	ચળકતો	ત્યારે
ખોદતાં	વચમાંથી	વાસણો	દેવતામાં	લોઢું
ઇંટ	દબાવી	ગોળી	ખૂબ	ચળકે
નળીઆં	વાડકી	ગાગર	તપાવ્યો	ટીપી
બનાવતાં	મોતીએ	ઘડા	લાલચોળ	ખેંચાય
પીળી	માંડયો	કોઠી	એરણ	મેં
ધોળી	દબાવે	કોઠીઆં	હથોડા	સોનું
ભુરી	ભાંગી	તૈયાર	ટીપ્યો	રૂપું
સુકી	કેટલુંક	પાઠ ૩૫	ટીપવાથી	તાંબું
તપાસી	ઝટ	ધાતુઓ	સળીઓ	પિત્તળ
કઠણ	ઉતરી	મૂકયો	લાંબો	ચળકે
પછાડવાથી	માટીમાં	પૂછયું	પાતળો	ટિપાય
ભાંગી	કાણાં	સમજ્યો	જતરડામાં	પેટીમાંથી
જણાઇ	કણક	પિત્તળ	ખેંચી	કાઢયા
ચીકણી	ઘાટ	લુહાર	કર્યો	ઓળખાવ્યા

તાંબાનો	ઢગલી	લગભગ	ચીરૂં	પહેરવાના
ઝાંખો	પાઇ	આવ્યો	માથા	કપડાં
લોઢાનો	પૈસા	કહ્યું	મુદર	તૈયાર
ઓછાવત્તા	ઢબુ	આપ્યા	ભૂખે	મોટાઈ
કલાઇ	અધેલા	ત્રણ	સાંભળી	જોઈતી
સીસું	તાંબાના	આઠ	તોલે	કોદાળી
જસત	તપાસી	વટાવ્યા	નાકું	સાંભળતી
પાઠ ૩૬	સૌ	તેમણે	લાકડાનો	ઊઠી
નાણું	વધારે	પંદર	સખત	વઢી
કાઢયાં	કોથળી	ઊઠયા	ઘાલે	લોઢું
ત્રીજો	રૂપીઓ	સલામ	માથું	ખોદી
વાત	અડધો	પાઠ ૩૭	ફાટ ફાટ	કાઢી
ત્યાં	પાવલી	કુહાડી	નાકામાં	બિચારીને
દુકાનમાં	બેઆની	સોય	દોરો	દુઃખ
બેઠા	બતાવ્યા	લક્કડફોડા	સુખ	ભઠ્ઠીમાં
ઓળખતા	રૂપાનાં	તકરાર	અણી	બળવું
બોલાવ્યા	કોથળીમાંથી	પાનું	ચળકાટ	પડ્યું
શેઠની	મહોર	ધાર	કયાં	ત્યારપછી
આગળ	કાઢી	લાકડાં	હોઉં	બધાં

પેદા	કાણાં	છોકરાં	એટલે	લીમડો
પાઠ ૩૮	કાણાંવાળું	વિષે	સમજાશે	ઘણા
ફૂલઝાડના	લટકતું	ઉખેડી	ભોંયમાંથી	છોડવો
ક્યારા	આંગળી	ભોંયમાં	સુકાઈ	છોડવામાંથી
ગોળ	પૂછ્યું	મુળીઉં	ઉખેડી	મુળીઆં
ચોરસ	મધપુડો	મુળીઆં	સુકાઇને	વાંકાં
ત્રિકોણ	મધમાખીઓ	વિનાં	વધીને	ઉંડાં
કર્યાં	મધ	ઉભું	ઉંચા	ઉતરેલાં
રોપ્યાં	કુવા	થડમાંથી	પેડે	મૂળમાંથી
ગલગોટા	કોસ	દાંડાઓ	પથરાય	ફૂટેલા
મોગરા	થાળા	ફૂટેલી	કોહળાનો	વધે
જુઓ	લલકારતો	ડાળાં	વેલો	પાંદડાં
દાડમ	જીવતાં	ડાળીઓ	પાઠ ૪૦	ટટાર
લટકે	લીલાંછમ	પાંદડાં	આંબા	મોઢા
જમરૂખી	દેખાતાં	લાંબું	સિવાય	ઉંચું
જમરૂખ	ખૂશ ખૂશ	ખીલશે	શકશો	પાતળું
પંખીઓ	પાઠ ૩૯	બતાવું	વડ	ફૂટે
બેઠેલાં	છોડવા	જોવું	પીપળો	ડાળમાંથી
ડાળી	વચ્ચે	સુધી	આમલી	ચામડી

થડને
છાલ
ખરબચડી
કઠણ
ઝીણા
પાતળાં
ફૂલ
ફળ
ઊગતા
ઘણાખરા
લાકડાં
બાળવાના
મેજ
ખુરસી
ખાટલા
પાટલા

પાઠ ૪૧

વેલા
ધનજી
લીલુંછમ
કંઈક
પાંદડાં
ફૂલ
ફળ
પૂછયું
તુરીઆ
ગલકીના
વળગીને
ચઢે
દોરી
વળગી
માંડવા
ચઢયાં
પથરાઇ
વીંટળાઈને
તરબુચ
આરીઆના
દેખાઇ

ભોંય
પથરાઇ
થડ
મુળીઆં
જણાતાં
ઉખેડયો
બતાવ્યાં
કહ્યું
પાતળાં
ટુંકા
ભોંયમાં
ઉંડાં
ઉતરતાં
દોરડી
દોરડા
વાળીએ
ફૂટેલાં
થોડે
અંતરે

ગાંઠા
પાંદડાં
ફૂલ

પાઠ ૪૨

ધનુના
લાવ્યા
સૂંઘ
ઊંઘમાંથી
કયાંથી
વાસ
બાઝી
વધતી
વધીને
ડીલ
ખાટો
ગોટલો
ગોટલામાં
જતન
કર્યું

બદલાઇને
ઊઠજે
દાતણ
ધોળજે
ઢીલો
દીઠું
તોડી
ચૂસી
રસ
ફેંકી
નાખજે

પાઠ ૪૩

ભેંસ
ધીમેધીમે
હીંડે
ભસતો
શીંગડાં
માંડી
હલાવતી

અમળાઈને	વાગોળવું	પત્થર	ઉંચકીને	ભેંસનું
તૂટી	નીચલું	છુટા	ભૂલ	જાડું
તોડવું	જડબું	દહાડો	સોબત	મીઠું
પડતું	ઉપાડે	ટોળામાંથી	મોઢું	ગુણ
વારૂ	ઊઠે	છટકી	પુછડી	દોહી
ઉપલા	ફાટ	મળ્યું	ખરીમાંએ	ઠંડું
જડબાના	વધારે	ડુંગરા	ફાટ	ઉનું
દાંત	હીંડે	રસ્તે	વાગોળે	દોહ્યા
નીચલા	શરીર	ભૂખે	યાદ	બગડી
વચ્ચે	જાડું	લાગ્યું	વચ્ચે	દોહવાનું
ઘાસ	કાદવમાં	ચઢવાનું	પાતળા	વાસણ
માથું	ખાડા	ચઢી	મજબુત	ચોકખું
કોળીઆ	તળાવ	ઠરતા	શરીર	આંચળ
ઉતારી	જોરાવર	કુદવું	કૂદી	ધોઈ
ધરાય	વગડાઉ	કુદકો	દોડી	નાખવાં
વાગોળે	પુરી	ગબડયું	જાડું	વધારે
પેટમાં	પાઠ ૪૪	ચત્તુંપાટ	ઉનનો	નીકળશે
મોંમાં	બકરૂં	શોધવા	પાઠ ૪૫	કેટલાક
નિરાંતે	ઘેટું	નીકળ્યો	દૂધ	દેનારાં

સારૂં	પસંદ	પુછડી	પરસેવો	પોપટ
ખવરાવવાથી	ડાઘીઆ	રીઝે	ફૂટતો	સમડી
જાણુસો	બનાવ્યો	માંસ	સૌથી	કબુતર
દહીં	ટીપુ	હાડકાંના	છેલ્લી	આવડે
છાશ	ચાલાક	કકડા	એકાદ	કીડા
માખણ	કારકુન	ચાટવાનું	ધણી	જીવડાં
તાવીને	ડરાવ્યો	દાંત	રહ્યો	બાંધે
શિખંડ	ગુપચુપ	અણીવાળા	ઊડ્યો	ઈંડાં
બાળીને	બોલ્યો	મોઢાના	પાઠ ૪૭	ઈંડાંમાંથી
પેંડા	પ્રાણી	આગલા	પંખી	બચ્ચાં
ઉકાળીને	ગંધ	તીણા	મોઢું	ત્યાંસુધી
દૂધપાક	એકદમ	દાઢ	ક્યાં	ભોંય
બાસુદી	ત્યાં	કકડા	ઠેકાણે	આંગળાં
પાઠ ૪૬	શિઆળ	જડબાં	ડીલે	છુટાં
કુતરો	સાંભળી	હલાવતાં	પીછાં	પડથી
ચશ્મા	કહ્યું	ઊંઘના	પુછડીમાંએ	જોડાએલાં
પ્રાણી	અહીં	ઝોકાં	ટાઢ	બતક
બબ્બે	બોલાવ્યો	મોંની	પાંખોવાળા	જળકુકડી
છેલ્લા	તૈયાર	બંને	કાગડો	સિવાય

પાઠ ૪૮	પુછડી	વળેલી	પ્યાલાં	બાંધ્યું
પોપટ	ડીલ	સીધી	લોટામાં	નક્કુ
કાગડો	પીછાં	થોડુંક	લીધું	સૂવું
પાંજરૂં	ઊડો	નાખ્યું	વાદળી	ઉતારી
બહુ	બાંધો	ભાગ્યું	કાઢ્યા	ઝોળીમાં
ભૂખ	વધારે	કૂદતો	પ્યાલું	સૂવાનું
ભૂખ્યો	મોંમાં	ઊડીને	નાખ્યો	રડાવ
માંડયું	લુચ્ચા	પાઠ ૪૯	હલાવ્યો	પાસું
સાંભળી	આવ્યો	આણ્યાં	નારંગી	પાંગરા
તરબુચના	હોઉં	રંગનાં	સુંદર	દોયણા
કર્યો	વચ્ચે	પડીકાં	કંકુ	ઓરડામાં
માંસ	આટલો	લાવ્યા	હળદર	સળીઓ
ધારીને	જીવજંતુ	કયા	વાદળી	ધૂળ
વિચાર	કોહેલું	જુદા જુદા	મેળવ્યો	લુગડાંનો
કર્યો	સાફેલું	બનાવતાં	જાંબુડો	ઝાપટી
ઓળખતા	આંગળાંમાં	આવડે	મેળવી	ઘોડીઆના
નહિ	પાછળ	પડીકાં	મેશના	મોભમાં
આપણે	આગળ	શીખવ્યું	પાઠ ૫૦	ભમરીઓ
બેઉને	છેડેથી	જોઉં	પારણું	પુતળીઓ

જાંબુડી	હાલરડું	ચીતરેલ	તળાઈએ	ઊંઘીને
ગુલાબી	રંગીત	ચઢાવું	ચિનાઈ	ઊઠશો
ઘોડીઆના	પોઢો	પઢાવું	ફૂલડાં	વ્હાલીશ
ગોદડીએ	રસીલા	સૌને	સૂવાની	ગજવે
પાથરી	ઝુલાવું	મઢાવું	બિછાવું	
ઝુલાવવા	જડાવું	મખમલ	દોરીએ	—:૦:—
ઘુમણ	પધરાવું	મશરૂની	હિંચોળું	

કઠિન શબ્દો.

ઊગતાં, ઊઠીને, ઊઠું છું, ઊઠયા, ઊઠયો, ઊઠયાં, કૂદી, ચૂસી, છૂટશે, છૂટયો, તૂટી, પૂછવા, પૂછયું, પૂરે છે, ફૂટે, ફૂટેલા, ફૂલઝાડ, બૂમો, ભૂખ્યો, મૂકું, મૂકયો, સૂઇ, સૂઝી, સૂવું.

ઇજા, ખીજ્યા, ખીલશે, ચીકણી, ચીતરેલ, ચીરૂં, જીત્યો, જીવતાં, ઝીણી, ટીપવાથી, ટીપ્યો, ડીઠું, તીણા, તીર્થ, ત્રીજો, દીકરો, દીકરી, દીધો, દીલ, દીવા, દીવાઘેન, દીસે, ધીરજ, ધીરૂ, નીકળતો, નીકળ્યું, નીચલું, નીતર્યું, નીસરી, પીછાં, પીતરાઈ, પીધું, પીપળો, પીરસ્યાં, પીળો, ફીકર, બીતો, લીધો, લીમડો, લીલાંછમ, વીટળાઈ, શીખવ્યું, સીસી.

કુજો, ખુણો, ખુશી, ગુણ, ગુરુ, ચુનો, છુટા, છુટું, છુટ્ટા, જુઓ, જુદું, પુરી, પુરૂં, પુળા. ફુઓ, બુધ, ભુકો, સુખ.

કુતરો, કુલડી, ખુરસી, ઘુઘરા, ઘુમણ, ટુકડાં, દુઃખ, પુછડી, પુરુષ, મુખડું, મુદર, લુગડાં, સુકવી,

સુરજ, ગુપચુપ, જુમેરાત, નુકસાન, પુતળીઓ, સુરવાલ, મુસલમાન.

અંગ, અંગરખી, અંતરે, અંદર, અંધારૂં, ઇંટ, ઇંટવાડો, કંઈ, કંસાર, ખંડ, ગંદવાડ, ગંદી, ગંદો, ગંધ, બંધ, ઘંટ, ચંદ્ર, ચંદ્રમા, ચંચળ, ચંપેલી, જંગલ, જંતુ, પંખી, પંદર, પંપાળી, ઠંડું, ભંડારીઉં, મંગળ, મંડયો, રંગ, વંતાક, શંકર, શંભુ, સંગ, સંજોરી, સંતાપ, સંતાવા, સંભાળ, સંસાર, હંમેશાં.

આંખો, આંગળી, આંગળા, આંગણામાં, આંચળ, આંધળો, આંબો, કાંકરા, કાંચળી, ખાંધે, ગાંઠા, ચાંચ, ઝાંપે, જાંબુડો, ઝાંખા, ટાંગેલાં, તાંબું, દાંડીઓ, દાંત, પાંગરાં, પાંચ, પાંજરૂં, પાંદડું, પાંસરૂં, ફાંફાં, બાંધ્યું, માંડયું, માંદો, માંસ, માંહે, લાંબું, વાંકું, વાંસો, સાંભળતાં, સાંભળી.

ઇંડાં, લીંપિગુંપે, લીંબુ, સીંચ્યા, શીંગડાં, હીંડે, ઉંચકી, ઉંચું, ઉંડું, ઉંઘાડવા, ઉંદર, ઉંદરડી, ઉંદરીઉં, કુંવાળ, ઘુંદાય, ઠુંકા, ડુંગર, ડુંડાં, ફુંફાડા, સુંદર.

ઊંધ, છૂંદી, છૂંદે.

તેં, મેં, ભેંસ, ખેંચાય, પેંડા, લેંધી, ખેંચે, ફેંકે, ભોંય, મોં, પૌંઆ.

જોડણીના એકજ સરખા નિયમવાળા શબ્દો.

ચિનાઈ, સિવાય, દિવાળી, નિશાળ, નિશાળીઆ, પિલાય, નિરાંત, બિચારા, બિછાવું, બિલાડી, ભિખારી, વિચાર, શિઆળ, શિકાર, શિખામણ, સિપાઈ, પિત્તળ, નિત્ય, હિંચોળું.

ઉકાળી, ઉખેડી, ઉખેડયો, ઉજાસ, ઉડાડી, ઉતારી, ઉતાર્યું, ઉપાડી, કુહાડી, ઝુલાવું, ઝુલાવવા, તુરીઆં, મુકાઈ, મુળીઉં, મુળીઆ, રૂપાળું, રૂપીઓ, લુહાર, સુકાઇ, સુકાય, ગુલાબ, જુઠાણું, દુકાન, છુંદાય, ઝુંફાડા, ઉંધાડવા.

મસિઆઈ, ફોઇઆત, હોશિયાર.

ડીલ, દીલ, લીખ, જીવ.

ક્રીડી, સીસી, સીધી, ટીપી, ઝીણી.

કૂજ, ખૂબ, ખૂશ, દૂર, ધૂળ, મૂળ, પૂછ, ફૂલ, ભૂલ, બૂમ, ભૂખ, દૂધ, ઊન.

કઠિન મળતા શબ્દોની તારવણી.

કનુ, મનુ, ભાનુ, નાનુ, ચીનુ, મટુ, નટુ, છોટુ, બહુ, વહુ, આદુ, સાસુ, લાડુ, ધીરૂ, સારૂ, વારૂ, રામુ, માધુ, ધાતુ, ઢબુ, વાળુ, કાળુ, ગુરુ, ટીપુ, પ્રભુ, જંતુ, શંભુ, જાંબુ, લીંબુ, ચપ્પુ, લલ્લુ, વગડાઉ.

કબાટ, કોટ, ચળકાટ, ઝટ, પેટ, પોપટ, ફાટ, પાટ, ઘાટ, ચત્તુંપાટ.

આઠ, પાઠ, શેઠ. [અડવાડીઉં, ભંડારીઉં,

દાઢ, ટાઢ, સઢ, [સાત, રમત, હેત, ખેડુત.

સાથ, હાથ, નાથ, બાથ, માથું, ભાથું.

સાદ, પ્રસાદ, યાદ, ઉમેદ, મદદ, બળદ, વરસાદ, પસંદ, એકાદ.

બંધ, ગંધ, દૂધ, મધ, [અહીં, તહીં, દહીં.

રવિ, શનિ, જુક્તિ, નહિ.

પાંદડાં, ગોદડી, દહાડો, દોરડું, દાતરડું, દાડમ, દેડકું.

જોડાક્ષર.

ઊઠયાં, ત્રણ, ત્રીજો, શુક્રવાર, છેલ્લો, રહ્યો, ચિત્રો, ઇશ્વર, જ્ઞાન, નિત્ય, નાહ્યા, કહ્યું, લાગ્યો, ચોકખાઇ, રમ્યો, ફોહ્ના, ચોકખા, ભાઠ્યો, કર્યો, કયારે, આપ્યા, અડાડયો, મંડયો, સર્વે, ત્યાં, બોલ્યો, પ્રમાણે, બોલાવ્યો, માંડયું, પીરસ્યા, બબ્બે, જીત્યો, મળ્યો, પરીક્ષા, માર્યા, પ્રાણી, ખીજ્યા, નક્કી, છુટ્ટા, છૂટયો, ચપ્પુ, ગમ્યો, આણ્યો, પૂછ્યું, લલ્લુ, મશ્કરી, પસ્તાય, બચ્ચાં, જુક્તિ, અન્ન, ભૂખ્યો, અલ્યા, વિદ્યા, ચંદ્ર, પ્રભુ, સ્વપ્નું, પરમેશ્વર, રસ્તો, બચ્ચીઓ, ઉતર્યા, કલ્યાણ, ચંદ્રમા, નીકળ્યા, બેસાડયાં, આવ્યાં, લાગ્યાં, થોભ્યાં, રહ્યાં, ચોકખી, પત્થર, પ્યાલું, નીતર્યું, રસ્તા, ભઠ્ઠી, સીંચ્યાં, ગમ્યું, નાખ્યું, મૂકયો, પૂછ્યું, સમજ્યો, પિત્તળ, કાઢયા, ઓળખાવ્યા, વત્તા, કાઢયાં, બતાવ્યાં, વટાવ્યાં, લક્કડફોડા, ત્રિકોણ, કયારા, કર્યા, વચ્ચે, ચઢ્યા, ઉખેડયો, કર્યું, પત્થર, ચત્તુંપાટ, દોહ્યા ચશ્મા, પ્રાણી, બબ્બે, છેલ્લી, બચ્ચાં, લુચ્ચા, આણ્યાં, શીખવ્યું, બનાવ્યો, બાંધ્યું.

મળતા જોડાક્ષરો.

મૂકયા, *મૂકયા, મૂકયું, મૂકયો, કયારા, કયાં, ભૂખ્યો, નાખ્યો, નાખ્યું, લાગ્યો, સીંચ્યું, પૂછયું, ખીજ્યા, સમજ્યો, છૂટયો, ઊઠયા, ઊઠયાં, અડાડયો, મંડયો, ઉખેડયો, માંડ્યું, પકડયું, બેસાડયાં, કાઢયું, ચઢયું, આણ્યો, વખાણ્યો, આણ્યું, નિત્ય, ત્યારે, ત્યાં, જીત્યો, વિદ્યા, બાંધ્યું, પ્યાલું, રોપ્યું, આપ્યું, થોભ્યાં, ગમ્યું, કર્યું, ભર્યું, નીતર્યું, કર્યાં, માર્યાં, ઉતર્યાં, છેતર્યાં, સર્વે, બોલ્યું, અલ્યા, ઓળખાવ્યો, હાલવ્યો, તપાવ્યો, બનાવ્યો, બોલાવ્યો, ભાવ્યાં, બતાવ્યું, શીખવ્યું, હલાવ્યું, પીરસ્યું, દોહ્યા, નાહ્યા, કહ્યું, રહ્યું, મળ્યું, નીકળ્યું.

છેલ્લો, ફોલ્લો, લલ્લુ, લક્કડફોડ, નક્કી, લુચ્ચા, બચ્ચું, બચ્ચી, વચ્ચે, છુટ્ટા, પિત્તળ, વત્તા, ચપ્પુપાટ, અન્ન, ચપ્પુ, બબ્બે.

ચોકખા, ચોકખાઇ, મુશ્કિલ, ભદ્દી, પત્થર.

શુક્ર, ચંદ્ર, ચંદ્રમા, પ્રભુ, પ્રમાણે, પ્રાણી, ત્રણ, ત્રિકોણ, ત્રીજો, ભત્રીજો, મિત્રો.

---

*અનુસ્વારનું ભાન કરાવવું.

ચશ્મા, ઇશ્વર, પરમેશ્વર.
રસ્તો, પરીક્ષા, વિદ્યા, જ્ઞાન.

પરીક્ષામાં આવનાર શબ્દો.

અક્ષર, જ્ઞાન, નિત્ય, જુઠું, શિક્ષા, લુગડાં, અઠવાડીઉં, ભંડારીઉં, ચિત્રો, ટાંગેલાં, ધોતલી, મસિઆઇ, અગણિત, પુરુષ, ઢગલો, દોરડું, ફૂટેલાં, શીંગડાં, વગડાઉ, ઓઢણી, ગંદવાડ, કવિતા, દાતણ, કઢી, દુખડાં, ગાદી, પૈંઆ, વઘારેલાં, પાંદડાં, ચટણી, તૈયાર, પરીક્ષા, દેડકાં, દુઃખ, નુકસાન, છુંદાય, છુટ્ટો, છૂટયો, હોશિયાર, ચપ્પુ, વખાણ્યા, કાઢયા, મશ્કરી, જુઠાણું, જુક્તિ, બાંધ્યું, ભૂખ્યા, ઇશ્વર, પરમેશ્વર, વિદ્યા, સ્વપ્નું, મનસુબો, આશિષ, પટલાણી, દાતરડું, નિતર્યું, પ્યાલું, પત્થર, ભઠ્ઠી, સીંચ્યાં, પિત્તળ, ત્રિકોણ, મુળીઉં, પૂછ્યું, વીટળાઇ, ઉખેડયા, તૂટી, નિરાંતે, ચત્તુંપાટ, ઠંડું, ચશ્મા, જાંબુડો, બાસુદી, હળદર, ગોદડી, ચોકખાઈ, અડાડ્યા, અન્ન, તીર્થ, લક્કડફોડા, દોહ્યા, શિખંડ, જીવજંતુ.

બીજા ધોરણના 'અંકગણિતનાં મનોયત્ન'

મંજુર થયાના હુકમ તથા નંબર તારીખ.

મહેરબાન જામનગર એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબની ઓફિસ એ. જા. નં. ૪૪૧ તા. ૨૧-૭-૧૯૧૯ ના પત્રમાં જણાવવું આવ્યું છે, કે "અંકગણિતનાં મનોયત્ન" પાંચ આના. આ સ્ટેટ સ્કુલોમાં બીજા ધોરણમાં,

ટેક્સ્ટ બુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે

મહેરબાન વાંકાનેર સ્ટેટના એજ્યુકેશનલ સેક્રેટરી સાહેબ ઓફિસના નં. ૫૧ તા૦ ૩૦-૧૨-૧૯૧૯ના પત્રમાં જણાવવામાં આ છે, કે-બીજા ધોરણના "અંકગણિતનાં મનોયત્ન" પાંચ આના.

વાં હ. સા. આ. નં. ૨૭૦/૧ તા. ૧૭-૧૨-૧૯ થી આ સ્ટેટની **નિશાળોમાં ટેકસ્ટ બુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે.**

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજંટ ટુ ધ ગવર્નર સહેબ બહાદુરે પોતાના હુકમ નં. ૭૯ તા. ૨-૮-૧૯ થી બીજા ધોરણના "અંકગણિતનાં મનોયત્ન" પાંચ આના.

કાઠિઆવાડ એજન્સીની તમામ પ્રાયમરી સ્કુલોમાં

ઇનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર કર્યા છે.

એ. જા. નં. ૨૯૩ તા૦ ૧૧-૯-૧૯૧૯ ગોંડળ સ્ટેટમાં **ઇનામ, લાયબ્રેરી માટે મંજુર.**

હુ. મુ. નં. ૪૧૬૬ તા૦ ૨૮-૮-૧૯૧૯ રાજકોટ સ્ટેટમાં **લાબ્રેરી માટે મંજુર.**

છગનલાલ મોતીરામ શાહ **શાહપોર-સુરત.**